

Titel: Et gudfrygtigt Lands Lyksalighed forestillet i en Prædiken over den paa den almindelige Takke- og Bede-Fest, den 1ste December 1773, allernaadigst anordnede Høymesse-Text Ps. 85, v. 10-14 for Oddens Menighed

Citation: "Et gudfrygtigt Lands Lyksalighed forestillet i en Prædiken over den paa den almindelige Takke- og Bede-Fest, den 1ste December 1773, allernaadigst anordnede Høymesse-Text Ps. 85, v. 10-14 for Oddens Menighed", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 21*, M. Hallager/ Gyldendal, 1774, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_021-shoot-workid2_021_006.pdf (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 21

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Et gudfrygtigt Lands Lyksalighed forestillet i en Prædiken over den paa den almindelige Takke- og Bede-Fest,

den 1ste December 1773,

allernaadigst anordnede

Høymesse-Text

Ps. 85, v. 10-14.

for

Oddens Menighed

af

Johan Grundtvig,

Sogne-Præst til Oddens Menighed i Siælland.

Kjøbenhavn, 1774.

Trykt hos M. Hallager, paa Gyldendals Bekostning.

2

Textens Ord.

Sandelig hans Frelse er nær hos dem, som ham frygte, at Ære maae boe i vort Land; Miskundhed og Sandhed skal møde hverandre; Retfærdighed og Fred skal kysse hverandre — Sandhed skal opvoxe af Jorden, og Retfærdighed skal see ned af Himmelen. Herren skal ogsaa give det Gode, og vort Land skal give sin Grøde. Retfærdighed skal han lade gaae frem for sit Ansigt, og sætte dens Trin paa Veyen.

3

Bøn for Prædiken.

Det er got at takke dig, Herre, og at synge dit Navn Lov, Du Allerhøyeste, at kundgiøre din Miskundhed, og din Sandhed; og hvor vel klinger ikke din Taksigelse i en stor Forsamling! I denne Betragtning ere vi arme Syndere i dette dit Huus paa denne Takke- og Bede-Fest efter din Salvedes, vor allernaadige Konges høyprikelige og gudelige Anordning, forsamlede for dit allerhelligste Ansigt. Vi ville yde dig, allerstørste Velgjører! saa megen Tak, som os ved din Naade er muelig. Vi ville tilbede for din Fodskammel. Vi maae bekiende, at vi have nok at takke dig for, naar vi erindrere os saa mange faderlige Skaansler, Befrielser og Velgjerninger i den forbiegangne Tid, og nok at bede dig om, naar vi see hen til den nærværende og ind i den tilkommende Tid. Kunde vi kun nok takke dig! Kunde vi kun bede til dig, som det sig burde! Men, vor Gud! tag til Takke med en ufuldkommen Lovsigelse, med mangelsfulde Bønner,

4

og erstat, fuldkomne Forbeder, Jesu Christe! med din fuldkomne Forbøn vore Taksigelsers og Bønners Ufuldstændighed! Send fra dine høye Steder den anden Talsmand, din hellig Aand, som heri kan komme

vore Skrøbeligheder til Hielp, saa æres du, store Gud! ved vor Taksigelse, og vi selv finde Bønhørelse og Naade til velbeilelig Hielp; Giv og Velsignelse til, at de dine hellige Ord, som paa denne Dag her og i andre dine Forsamlingshuse i disse Riger skal tales og høres, maae frimodig fremføres i Aands og Krafts klare Beviisning, samt annammes og gjemmes i retskikkede Hierter, til din Ære og vor fælles Opbyggelse! Bønhør os vor Fader & c.

Indgang.

Og alt Folket gik - - - at gjøre (sig) en stor Glæde; thi de havde forsmået sig paa de Ord, som man havde kundgiort dem.

Disse Ord læses i Nehem. Bogs 8 Cap.

12 v. Af det foregaaende seer man, at, da Nehemias var nu kommen saavidt, at han havde faaet Muren omkring Jerusalem opbyggt og forsynet med Porte, samt beskikket Vagt ved Portene, og saaledes gjort Staden sikker at boe udi, saa indfalder Jødernes Nye-Aar, den første Dag i den 7de Maaned; og da samme Dag efter Guds Befalning skulle høytidelig

5

helligholdes; saa forsamles det gandske Folk, og Esra læste i Herrens Lovbog for dem, og lod det, han læste, forklare ved Leviterne, som stode paa begge Sider af hans Prædikestoel. Den Andagt, Folket anhrørte Guds Ord med, trykte Taarer af deres Øyne, hvilke vare saaledes en Virkning af og et Vidnesbyrd om deres hjertelige Veemodighed over deres Synder, for hvis Skyld den retfærdige Gud havde ængstet dem i saa lang Tiid i et fremmet Land under fremmet Herskab 70 Aar i det babyloniske Fængsel. Dette Syn rører deres Øverster, Nehemias, Esra og Leviterne. De forestiller Folket, at vel var det got, at de vare blevne bedrøvede efter Gud; men da denne var en saa høyhellig Dag, hvilken Gud selv tillod dem at holde med Glæde og i hellig Munterhed; saa kunde de kun give sig tilfreds; de burde indsee hvilken Aarsag til Glæde, Guds Barmhjertighed havde givet dem, de burde derfor være lystige i Herren, og frydefulde i deres Saligheds Gud vederqvæge sig; de kunde være visse paa, at saadan Glæde blev Gud saa meget desbehageligere, og dem selv desnyttigere, som den havde Grund i en foregaaende ret Ydmygelse for Gud. — Folket fandt Forslaget billigt og nyttigt. Hvor paa de alle som en Mand, forføyede sig bort for at forfriske sig sømmelig, og at sende Gaver hen til de Fraværende og Trængende, og saaledes at anrette sig en stor, men an-

6

stændig Glæde: Alt Folket gik for at gjøre sig en stor Glæde,

Du skal være glad i din Høytid, befalede Gud fordem Israel ved Moses Deut. 16, 14. 15. den kiere Gud er alt for naadig til, at han ei skulle ville unde Menneskene en sømmelig og hellig Glæde; det er ikke med ham, som med somme Mennesker; hvilke da de selv ei kiende eller øve Troens Glæde, og vil tillige have for sig selv allene den Glæde, som de finde Smag udi, i hvor ufornuftig, syndig og skammelig den end kan være, misunde, ja vel og, saa vidt det staaer til dem, forbyder eller hindrer andre fra at gjøre sig en lovlig og uskyldig Glæde; de kan give saadan deres Avindsyge et Skin af en gudelig Alvorlighed og Nidkiærhed for Christendommen, som priser de Sørgende salige Matth. 5, 4.; men de tager ikke dette med, at den ogsaa tillader, ja end befaler, at Christne skal glæde sig i Herren. Phillip. 4, 4. Den algode Menneske-Ven, Gud, som er Kierlighed, tillader gierne sit Folk al anstændig og lovlig Glæde; og ligesom han, saa at sige, finder sig bekymret over deres Møye Jud. 10, 16. saa finder han sig ligeledes, saa at tale, fornøyet over deres billige Glæde; Du møder den, som er glad, og den, som gjør Retfærdighed, dem, som komme dig ihu, paa dine Veye Es. 64. 4, i sær finder han Behag i, at de for besynderlige Velgierninger vise sig besynderlig glade;

7

da Salomon Havde faaet Templen færdig, og Kirkens Tienere stode der og med høitlydende Vocalog Instrumental-Musique lovede Herren fordi han er god og hans Miskundhed er evig, da fyldte Herrens Herlighed Guds Huus; og da Kongen selv havde i en saa hellig Andagt anbefalet sit og sit Folkes Andragende til Guds barmhjertige Bønhørelse, samt alt Folket var gaaet hver til sit fra denne deilige Guds Tieneste, glade og ved et got Mod over det gode, Herren havde gjort David og Salomon og Israel sit Folk, da saaes Herren for Salomon om Natten og sagde til ham: Jeg haver hørt din Bøn, og udvalgt mig denne Sted til et Offerhuus & c. 2 Chron. 5, 13. 14. Det kommer kun an paa, man skiønner saadan Glædes Aarsag, og derover anstiller en Gudbehagelig Glæde, ei som Israels Børn, der sprang om Guld Kalven og vare lystige i Afguden, deres Hænders Gierninger; ei heller som kiødelige Mennesker, de veed ei at glæde sig uden i Fraadserie og Drukkenskab, Spil eller Lediggang, naar de endog synes at ville ved Glædskaab bevidne en slags Skiønsomhed og Taksigelse til Gud for en eller anden ønskelig Begivenhed, og ere deri ligesaa ufornuftige, som Philisternes Fyrster ved det store Offer og Giæstebud, de havde været blinde nok til at anrette for deres Afgud, Dagon, fordi de meente, at den havde skaffet dem i Vold og Haand deres Fiende Samson; men som sindige og sande Guds

8

Børn, der ere indtagne i Gud for hans Fuldkommenheders og Velgierningers Skyld, og saaledes overflødige til Guds Ære; da jo større saadan De Helliges Glæde er, jo behageligere er den for Gud; da kommer deres Bøn op for hans hellige Bolig i Himmelen, thi saadan Glæde er af Gud. Aarsagen til denne Folkets Beslutning paa deres Høitidsdag, at gjøre sig alle en stor Glæde, var denne: fordi de havde for staaet sig paa de Ord, man havde kundgiort for dem. cfr. v. 7. 8. Folket havde hørt Lovens Trusler imod Overtrædere; de vare sig selv bevidste deres Synder; de huskte nok endnu den Elendighed, de nylig havde været i under det babyloniske Fængsel; derfor hæftede det strænge i Loven mere hos dem, end de dyrebare Velsignelses Løfter, som Loven ogsaa indeholdt og tilsagde de Lydige; de vare derfor mere bedrøvede end glade. Opvakte Siele synes snarest at finde i Guds Ord det, der nedslaaer og beængster. En angergiven Synder, som kiender Guds Retfærdighed og frygter for Guds Vrede for sine Skrøbeligheds og Overtrædelsers Skyld, forklarer sig snarere Guds Ord til Bedrøvelse end til Glæde; vee mig! thi jeg maae (vist nok) udryddes, efterdi jeg haver urene Læber, og boer midt iblandt et Folk, som haver urene Læber, thi mine Øyne have seet Kongen, den Herre Zebaoth Es. 6, 5. cfr. v. 7. Allene, det er en Misforstand, Mangel paa en rigtig

9

Udlæggelse og Anvendelse af Guds Ord, og Mangel paa Tillid nok til Guds Kierlighed, som dog er udøst i vore Hierter formedelst den Hellig Aand, som os er given; men da Lovens Ord vare blevne forklarede for Folket, og rettelig henvendte paa dem, saa de forstode det, kunde tage og føle derpaa, og see, at de urigtig havde anvendt dem; saa beslutte de sig alle eendrægtelig til at gjøre sig en stor Glæde; saa er det; naar man ved de rette Midler erholder en rigtig Forstand paa Guds Ord, saa mistyde vi dem ikke længer; men ligesaa vel glædes ved dets Løfter, som forfærdes ved dets Trusler, ja da forfærdes man ei, som ugudelige, som en Felix, for Trusterne, men med en dyb Ærefrygt og Ydmygelse ansee dem som vore Tugtemestere, efterdi vi vide, at Loven ligger ei, (som en Byrde) paa den Retfærdige, og at der er ingen Fordømmelse for dem, som ere i Christo Jesu. Det Guds Ord da, som før vor Omvendelse maatte være os som en dræbende Bogstav og en fortærende Ild, mærke vi siden, naar vi ere blevne bodfærdige, at være os en forfriskende Salve, en levendegjørende Aand; lad mig høre Fryd og Glæde, at de Been maae blive glade, som du har sønderlaget Ps. 51, 10. Saa oplyser Guds Ords Opladelse Ps. 119, 130. Paa den samme Dag skal de døve høre Bogens Ord, og de blindes Øine see frem af Dumhed og Mørket; og de Sagtmodige skal saa mere Glæde i

10

Herren, og de fattige iblant Menneskene fryde sig i Israels Hellige Es. 29, 18. 19. Hvor fornødent bliver det ikke da, at man indstændig beder med David: Aabne mine Øine, at jeg maae see; de underlige Ting af din Lov, og lær mig en god Sands (Smag) og Forstand! Ps. 119, 18. 66. Og hvor vel tiende ere vi ikke med at kunde søge Loven af en Præstes Mund, thi han er den Herre Zebaoths Engel Mal. 2, 7. De skal lære Jakob dine Rette og Israel din Lov Deut. 33, 10. Man bør prøve deres Forklaringer over Guds Ord efter Guds aabenbarede Væsen og Villie, og finder man dem dermed overensstemmende, da heder det: Efter Lovens Lydelse, som de skulle lære dig, og efter den Ret, som de skulle sige dig, skal du gjøre; du maae hverken vige til højre eller venstre Side fra det Ord, som de skal give dig tilkende cap. 17, 10. 11. Saa kommer man efter Christi Sind, efter den Hellig Aands Meening, og blive satte i Stand til at kunde, som aandelige, dømme alle Ting, d. c. rettelig forstaae alle Guds Ord. Nu, mine Elskelige! denne Dag er hellig for Herren; vor allernaadigste Konge haver gudelig bestemt denne dette Aars sidste Maanedes første Dag til en hellig Sammenkaldelses Dag. Det blev Eder i Søndags ved Tillysning af dette hellige Sted kundgiort, af hvad Aarsager og i hvad Hensigter denne højpriselige Anordning er skeet, nemlig, at da den aller-

11

høieste Gud haver fundet for got, at give H. Majestæt og hans Riger og Lande saa mange Prøver paa sin Maade, og ikke allene, foruden den besynderlige Varetægt. Han haver holdet over Kongen og det kongelige Huus, at afværge Krig og andre store Ulykker fra H. Majestæt og Hans Undersaatter, men endog at standse den ødeleggende Qvæg-Syge, og ved en riig og lykkelig Høst, at forandre efter mange Aars Misvext den vor allernaadigste Konge saa krænkende dyre Tid, og endnu til alt andet at krone med det ønskeligste Udfald H. Majestæts Bestræbelser til Hans Glæde og Statens almindelige Sikkerhed og Velstand, hvortil jeg efter allernaadigst Befaling bør endnu kundgiøre Eder denne merkværdige Omstændighed ved Guds Forsyn, at for 14 Dage siden, d. 16 Nov. sidstleden er det ved duelige Mænd blevet bragt dertil, at det, som udi 113 Aar haver været en vigtig Anledning til Misforstaaelse imellem det Kongelige danske Huus og det Fyrstelige Holsteenske, og til mange byrdefulde og bekostelige Udrustninger til Lands og Vands, er nu til fælles Fornøielse bleven bilagt og afgiort i Mindelighed, i det at det Kielske Holsteen er nu, imod Aftrædelse af Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst, ganske overdraget til vor allernaadigste Konge og hans høilovlige Efterkommere i Regieringen, saa at alle Uleiligheder af forrige blandede Regiering sammesteds ere nu for evig ryddede af

12

Veyen, og vedkommende Indvaanere satte i Stand til at kunde med des større Nytte betiene sig af deres Boligers beskikkede Grændser. Saa haver hans Majestæt i Betragtning heraf anseet det for sin største Skyldighed ei allene selv derfor at ofre Himmelmens og Jordens Herre den inderligste Taksigelse, og Bøn om guddommelige Miskundheders Nydelse fremdeles, til al fornøden Lyksalighed og Velsignelse for sig og sine Riger, men endog dertil at opmuntre det hele Folk, Gud haver lagt under hans Herredømme, og i den Henseende anordnet, at paa denne Dag skulle over alt i hans Riger og Lande holdes en Takke- og Bede-Fest. Forstaaer I Eder paa dette, man haver kundgiort Eder, det eene med det andet, saa beslutter I Eder vist nok til at gjøre Eder paa denne hellige Dag en stor Glæde, at legge Eders Glæde til Kongens og Landets, at gjøre den til Eders, og at takke Gud i Dag og fremdeles med Frydesang, ja at tilsige Gud saadant et Forhold, hvorved et Land i Almindelighed og I i Særdeleshed bliver og kan vist vente at blive mere og mere velsignede og ret lyksalige; men hvordan saadant Forhold bør være, og hvor stor Lyksalighed og Ære, man deraf kan have, ville vi lære af den forordnede og nylig oplæste Høimesse-Text, til hvis Afhandling vi nu med Gud ville begive os og imidlertid bede:

13

Textens Afhandling.

Af denne høytidelige Text vil jeg ved Guds medarbeidende Naade bevise for Eders Andagt.

Er gudfrygtigt Lands Lyksalighed,

og derudi:

I. Hvad der maae herske i et Land, om det skal

være et æret og lyksaligt Land.

II. Hvorvel det staaer til i et Land, hvor Guds sande Frygt hersker.

Betragte vi da for det

1ste, Hvad der maae herske i et Land, om det skal være og blive et æret og lyksaligt Land, da viser Texten os, at det maae være den sande Gudsfrygt, thi den siger: Sandelig hans (Herrens) Frelse er nær hos dem, som ham frygte.

Det synes af Psalmens Indhold, at den haver Hensigt paa en trængselfuld Tid og Tilstand for Guds Folk, efter at det babyloniske Fængsel havde faaet Ende, uanseet den mange Aar forhen var bleven sammensat og leverer Sangmesteren for Koræ Børn at synge og spille ved Guds Tienesten, eller den, som var Anfører for Korahiternes Chor, naar det faldt dem til at varte op med Sang og Spil ved Helligdommen; der tales først i Psalmen om Folkets Fængsel, som, da Gud fandt det for got, var bleven omvendt og ophævet; men derefter beder

14

Folket Gud om Barmhertighed til en ønskelig og glædelig Hielp, hvorved de maatte ligesom komme til at leve op igien, og atter finde Aarsag til at glæde sig ved og takke Gud for en naadig Befrielse, V. 6. 7. 8. hvilket giver tilkiende, at de da befandt sig i de plagede og bedrøvelige Omstændigheder; men, som de saaledes ængstelig og væmodig beder om Naade til Omvendelse og deres Plagers Afvendelse, gjør de sig dog et got Haab v. 9. ja ytrer endog saadan Vished i deres Haab, at de ey tvivlede paa, Gud jo snart ville bønføre og hielp dem, maaskee ved at lade den lovede Store Frelser, Messiam, komme til Verden, og da vare de visse nok paa, at det blev got med dem; de haver og unægtelig i denne deres Andagt betænkt de mange Exempler i forrige Tider paa, at, naar deres Fædre, trolig havde øvet Gudsfrygt, saa havde Gud og viist, at han snart og herlig havde frelst og hiulpet dem af deres Elendigheder. I dette Haab opmuntre de sig til Fornøyelighed og Taalmodighed; i dette Haab have de allerede behagelige Udsigter til deres Lyksalighed, saa som de og herhos meget sindriig og livagtig skildrer et gudfrygtig Folkes Lyksalighed og Vished om Lyksaligheds Tilvegt og Varighed; De sætte da en sand Gudsfrygt som Grundvolden til et Folkes visse og virkelige Lyksalighed, og forsikrer ingen andre, end gudfrygtige Mennesker, Hielp og Frelse fra Gud i Nødens Tid.

15

Sandelig hans Frelse er nær hos dem, som ham frygte. Men hvem ere nu de, som frygte Gud? De ere de, som i alle deres Foretagender og Omstændigheder have Gud for Øien, og have den Ærefrygt for hans Fuldkommenheder og Befalninger, at de ei kan overtale sig til med Forsæt at gjøre ham imod, afpasse derfor omhyggeligt, saavidt mueligt, alle deres Tanker, Ord og Handlinger efter hans Villie; saadanne Mennesker ere de, som Skriften kalder gudfrygtige, saadant et Forhold kaldes at frygte Gud, at vandre i Herrens Frygt, at hæve for Guds Ansigt og være forfærdede for hans Ord. Saadan Gudsfrygt, som den kommer af Troe og

Kierlighed, saa indsattes i den alle andre hellige og gudbehagelige Sindsbevægelser og Handlinger; Enden paa Sagen, naar alting er hørt, er denne: Frygt Gud og hold hans Bud, thi det bør ethvert Menneske at gjøre, siger Salomon Coh. 12, 13. Naar Joseph vil erkyndige sine Brødre om hans Tænke- og Forholds-Maade, indbefatter han den i dette: Jeg frygter Gud Gen. 42, 18. kort og got beskriver Moses de Ebræiske Jordemødres dydefulde Handlinger med dette Udtryk: De frygtede Gud Exod. 1, 17-21. Ved saadan Guds frygt Viiser man sig at være Guds Udvalgte, Hellige og Elskte Lysets Børn og Retfærdighedens Tienere. Saadan Guds frygt, saa fornøden og nyttig den endog er, thi den er nyttig

16

til alle Ting, som Paulus vidner 1 Tim. 4, 8. saa rar er den derhos. Efterseer man de fleste Menneskers Forhold, man skal befinde, at hos mange hersker ikkun Gudfrygtigheds Skin, det bare Hyklerie, saa at al deres udvortes Skikkelighed er intet andet end blot Naturens Verk, hvori mange Hedninger have bragt det ligesaa høit, om ikke høiere; deres Dyder, som de vil have Ord for og Agt af, ere intet andet end naturlige Dyder, saa langt fra, Aandens og Retfærdighedens Frugter, som skee ved Jesum Christum Gud til Ære og Priis; hos andre og maaskee flere finder man saa langt fra nogen Guds frygts Gnist, om de endog iagttage udvortes Gudfrygtigheds Øvelser, at man meget mere opdager hos dem idel Ugudelighed, og kan sige om dem, som David siger om den Ugudelige: Den Ugudeliges Overtrædelse siger mig inden i mit Hierte: Der er ikke Guds frygt for hans Øine Ps. 36, 2. hvor mange ere ikke frekke nok til at broute af, at de hverken frygte Gud eller undsee sig for noget Menneske? Og hvor kan det andet være, end at saa mange Mennesker ere og blive saa mange ugudelige og Gudsforjaaene, da de jævnlig slet anføres og saa ofte forarges? Det bliver vel da den mindste Deel, som beholder virkelig Navn og Ære af Guds frygt, hvorføre saadanne ere des berømmeligere og elskværdigere; Gud selv sætter Priis paa saaog fremstiller dem som efterfølgingsvær-

17

dige Exempler; Har du givet agt paa min Tiener Job? Thi der er ingen i Landet, som han, en fuldkommen og oprigtig Mand, som frygter Gud og viger fra det onde, sagde Gud til Satan om Job C. 1, 8. jeg haver seet dig, at være retfærdig for mig i denne Slægt, sagde Gud om og til Noa Gen. 7,1. og øves Guds frygt i et Land efter saadannes Exempel, saa hersker øvrigheden i Guds frygt; Dommere dømme da som for Guds Ansigt i Herrens Frygt troligen og med et retskaffent Hierte; da gaae Lærere ind og ud iblandt deres Tilhørere med Frygt; Tilhørere forarbeide da deres egen Saliggjørelse med Frygt og Bævelse; da lader Ægtefolk alle deres Ting skee i Kierlighed; Manden elsker da sin Hustrue og deeler Ære med hende; Hustruen elsker og frygter sin Mand; da opføde Forældre deres Børn i Tugt og Herrens Formaning: Børn adlyde deres Forældre i Herren, og Tienere bevise deres kiødelige Herrer Lydighed og al god Troskab med Frygt og Rædsel, dog af et eenfoldigt, eller ærligt og velsindet Hierte; da ere man hverandre underdanige i Guds frygt; man er da sagtmødige og billige imod hverandre, fornøvelige i sine Vilkaar, alvorlige i sin Christendom og stræbsomme at omgaaes vel i alle Ting. Saadant Forhold, som i alle Henseender pryder Guds vor Frelseres Lærdom, kan ey øves uden en sand Guds frygt, ja just det er den sande Guds frygt, og de, som

18

saaledes vandre, ere de, som frygte Herren. O! vare alle i et Land saadanne, hvor vel skulle det da ikke staae til iblandt dem: Jeg sagde: Du skulle dog frygte mig, annamme Tugt; saa skulle dens Bolig ikke udryddes, efter alt det (Gode) som jeg ville besøge den med, siger Herren Zeph. 3, 7. Gid de havde saadant et Hierte til at frygte mig og til at holde alle mine Bud alle Dage, at det maatte gaae dem vel og deres Børn evindeligt, sagde Gud fordem til Mosen om Israel Deut. 5, 29. Men vi ville i denne Betragtning forføie os til Textens.

Ilden Part, nemlig: hvorvel det staaer til i et Land, hvor den sande Guds frygt hersker: Sandelig hans Frelse er nær hos dem, som ham frygte; at Ære maae boe i vort Land. Miskundhed og ----- sætte dens

Trin paa Veyen. Her i denne rige Text opregnes mange og mange Slags Lyksaligheder og Velsignelser, baade i Særdeleshed og i Almindelighed, som Guds frygt haver i Følge med sig. Om slige Velsignelser i Særdeleshed hedder det: At Herrens Frelse er sandelig nær hos dem, som ham frygte, saa at, naar saadanne Guds Børn maatte være bestædte i nogen saadan Nød, enten formedelst Landeplager, eller personlige Besværligheder, hvad heller disse ere aandelige, saasom Anfægtninger i Sielen, eller legemlige, saasom Sygdom, yderlig Foragt, Fattigdom, Hunger eller deslige, at de selv ingen Udveye

19

seer; saa er vist nok den beste og tilstrækkeligste Hielp, Frelse fra den stærke og alvise Gud, dem nær, nærmere end de selv eller andre troer, ja, naar Nøden er haardest, er Guds Frelse dem nærmest; det skal skee, førend de raabe, da vil jeg, jeg svare; naar de endnu tale, da vil jeg, jeg høre siger Herren Es. 65, 24. saa siger og David: Herren er nær hos alle dem, som kalde paa ham, hos alle dem, som kalde paa ham i Sandhed, han gjør, efter deres Velbehagelighed, som ham frygte, han hører deres Skriig og frelser dem Ps. 145, 18. 19. Det er ikkun Guds Børns egne Ufuldkommenhed og Troes Svaghed, som skynder paa Gud og

siger: Herre! min Saligheds Gud, skynd dig at rædde mig Ps. 38, 23. Er dog sandelig Herren ikke langt fra enhver af os, thi i ham leve vi, og røres og ere; da er han sandelig endnu nærmere dem, som ham frygte; han er dem saa nær, at han selv siger: Jeg er hos ham i Nød; jeg vil frelse og herliggiøre ham Ps. 91, 15. Han haver alt for aarvaagent et Øye over dem og hos dem, at han ey skulle vide, hvad de lider og beder ham om; han haver alt for ømt og faderligt Hierte til, at han ey skulle ynkes over dem; see da, Herrens Øyne er til dem, som ham frygte, som haabe paa hans Miskundhed, at frie deres Siele fra Død, og at holde dem ved Live i Hungeren Ps. 33, 18. 19. Mange Exempler i Skriften og mange Guds

20

Børns Erfarenhed kan bevidne den Sandhed. Lad dem kun saa sandt takke Herren for hans Miskundhed og for hans underlige Gierninger imod Menneskens Børn, og ofre Takoffers Offere og fortælle hans Gierninger med Frydesang Ps. 107, 21. 22. Ingen gudfrygtig derfor forsage, ei heller foragte nogen et Guds Barn, fordi det lider ilde. Herren er hans Tilflugt. Men Psalmisten anfører og i Almindelighed endeel Herligheder, Lyksaligheder og Velsignelser, som Følgesvenne med den sande Gudsfrygt; saa siger han: At Ære maae boe i vort Land. Nogle vil vel holde for, at her sigtes til Messiæ Aabenbarelse i Tidens Fylde, efterdi han kaldes Guds Folks Herlighed Luc. 2, 32. og hans Omgang i hans Kiøds Dage udtrykkes ved den Talemaade: Ordet blev Kiød og boede iblandt os Joh. 1, 14. Det var vist nok en stor Ære for Jødeland og Galilæa, at denne Herrens Salighed omgikkes der; dette var vist nok Beviis paa, at Herrens Frelse var nær, eller, som det nogle gange hedder; Himmeriges Rige er kommet nær til; men da vor Text sætter et Lands Ære som en Følge af Guds sande Frygt, og man kan ikke sige, at Messiæ Besøgelse i Verden var en Følge af de da levende Jøders Gudsfrygt; saa bliver det vel rimmeligst at forstaae Ordene efter almindelig Erfarenhed, som viser, at da boer Ære i et Land, hvor Gudsfrygt hersker, naar Her-

21

ren udretter besynderlige Saligheder eller Befrielsers for Landets gudfrygtige Beboere; andre, som høre sligt, maae jo deraf fatte des større Høiyagtelse for dem, Gud selv saa ærer og benaader disse blive derved jævnlig anseete med større Øine end ellers; vi seer Exempel herpaa i Jøderne, hvilke Moses forsikrede om Høiyagtelse af andre Folk formedelst den besynderlige Regiering, Gud førte iblandt dem Deut. 4, 6. 7. 8. 33, 29. Rahabs Tilstaaelse for de isralitiske Speydere i Jericho viser, at det gik som Moses forhen havde sagt: Eders Forfærdelse, siger hun, er falden paa os, og alle Landets Indbyggere ere mistrøstige for Eders Ansigt?, thi vi have hørt, at Herren - - vi have hørt det, og vort Hierte, er mistrøstigt, og intet Mod bestaaer fremdeles i nogen for Eders Ansigt, thi Herren eders Gud er i Himmelen oven til, og paa Jorden neden til Josv. 2, 9. 10. 11. og blive saadant et Lands Indbyggere ved at frygte Gud, og at være beqvemme til at imodtage Guds Frelse, saa bliver ogsaa Ære boende i deres Lande: De og deres Efterkommere bliver ærede Folk; da skeer baade i Almindelighed og i Særdeleshed det, som David siger: Dine Tieneres Børn skal boe, og deres Sæd skal stadfæstes for dit Ansigt, Ps. 102, 29. og atter: Den gudfrygtiges Siel skal blive varagtig i det gode, og hans Sæd skal arve Landet Ps. 25, 13. Derimod flytter Herligheden fra

22

Israel, eller fra et Lands Folk i Almindelighed og fra et Menneske i Særdeleshed, naar det forlader Gudsfrygt og henvender sig paa krogede Veie; Gud viger da fra saadanne; og hvad Ære Have da de at tale med, som ere uden Gud i Verden, overladre til deres egen Fordervelse; thi naar ugudelige blive mange, bliver (ogsaa) Overtrædelse megen, men Retfærdige skal see paa deres Fald Prov. 29, 16. see Exempel i Babel Es. 14, 47. og i de ti Stammer Os. 10, 6. see og Hab. 2, 16. Og lad da saadanne længe nok trøste sig selv og gjøre sig haarde nok til at foragte Straffen og forfægte deres egen indbildte Ære, de skal dog erfare, at deres Ære er da, som før i Skiændsel; blive de eengang kloge, bekiende de frivillig og reent ud, Vi ligger i vor Beskiæmmelse, og vor Skam skiuler os, thi vi syndede imod Herren vor Gud, og vare ikke hans Røst lydige. Jer. 3, 25. Fremdeles siger Texten: Miskundhed og Sandhed skal møde hverandre; Retfærdighed og Fred skal kysse hverandre. Der ere de, som vil paastaae, at her saa vel som alle andre Steder i Skriften, hvor Miskundhed og Sandhed føyes tilsammen, skulle have Hensigt til Messiæ naadefulde Tider i det nye Testamente; de meener at have i det vigtige Sprog Joh. 1, 17. hvor det hedder: Naaden og Sandheden er bleven ved Jesum Christum, fundet Nøglen til deres Meening; allene, da der findes mange Steder

23

i Skriften, hvor begge disse Ord ligeledes sammenføies, saa som Gen. 24, 49. 47, 29. Josv. 2, 14. Prov. 20, 28. Os. 4, 1. o. f. og hvor man tydelig seer, at meenes hellige Dyder i Menneskenes indbyrdes Omgængelse; og Sammenhængen i vor Text beskriver et gudfrygtigt, og altsaa lyksaligt Land; saa maae her ufeilbarlig forstaaes saadanne Gudfrygtigheds og Kierligheds Øvelser, som efter givne Omstændigheder yttre sig hos dem, som frygte Herren, hvilke vise sig miskundelige imod deres elendige Næste, ordholdige og sanddrue, retfærdige i Handel og Vandel, og fredsommelige i Omgang, saavidt det staaer til dem; saadanne Guds Børn i et Land, hvor Gudsfrygt hersker, forestilles da her, som gode Venner, der kan træske for at møde hverandre paa en Vei; de yndes vel, de findes og vel; de omfavne og kysse hverandre, og ligesom indaande hverandre deres fælles Kierlighed og Glæde over deres uformodentlige, men længe ønskede Sammenkomst, ret som de

2 Brødre Moses og Aaron, hvilke, da de mødtes, kyssede hverandre Exod. 4, 14. 27. Lignelsen vil sige: det er en Glæde, at see gudfrygtige Menneskers Vei og Adfærd, den søde Velforstaaelse, som er imellem dem, den fælles Hielp, de i deres Forretninger eller anden Omgang ere hverandre behielpelige med til indbyrdes Gavn og Glæde; den ene er ikke den anden imod; de ere hverandres Venner, paa Thronen og i Stæ-

24

derne, paa Domstolen eller i Portene og paa Gaderne, i Kirken og i Huusene, i Huuset og uden for tiene de hverandre ved Kierlighed; den Miskundelige glæder sig over, at en anden er sanddrue; begge glæde sig over, at der ere de, som elske Retfærdighed og gjøre Ret og Skiæl, og de alle fryde sig ved at finde fredsommelige Folk; mig synes, at Paulus oplyser Psalmistens Ord med denne sindriige Lignelse: Hvert Leedemod paa Legemet tager indbyrdes imod hinanden, og gjør, at Legemet voxer efter hver Partes Kraftighed i sin Maade til sin Opbyggelse i Kierlighed Eph. 4, 16. Hvorfor ogsaa Miskundhed og Fred fra Himmelen, saa at sige, møder og kysser d. e. velsigner og glæder Sandhed og Retfærdighed paa Jorden; til de Hellige, som ere paa Jorden, og til de Herlige er al min Lyst, siger Herren Ps. 16, 3. og atter. Jeg vil glæde mig over at gjøre dem got, og jeg vil plante dem i dette Land i Sandhed og af mit gandske Hierte og af min ganske Siel Jer. 32, 41, Fred og Barmhjertighed skal være over dem, saa mange som gaee frem efter denne Regel og over Guds Israel Gal. 6, 16. Gud vil være saa naadig imod dem, at holde dem meget til gode, og deres Fred skal vorde mangfoldig, som Floden, deres Retfærdighed som Havets Bølger Es. 48, 18. hvilken glædelig Velsignelse er der da ikke ved de helliges Endrægtighed! Ps. 133.

25

Videre siger den hellige Sangere i vor Text: Sandhed skal opvoxe af Jorden, og Retfærdighed see ned af Himmelen. Her synes at forekomme en deilig Modsættelse, mener dog den sødste Overeensstemmelse. Lignelsen synes at være tagen af en Urtegaardsmands fra Himmelen velsignede Plante-Dyrkning; Han ville have en rar Plante drevet af Jorden; har i den henseende beredet Jorden ved Brydning, Giødskning, Gravning; han lægger derefter Frøet, Kiernen eller Roden i denne tillavede Jord; han tilhyller den med god Jord; han passer flittig og længselfuld paa at kunde faae dens Spire at see; han seer den; han besørger, at den ei tager Skade i sin Opvext; han omsætter den, naar den er bleven stærkere; han beskiærer, renser, vander den; han haver derefter den Glæde at see, at Gud giver Vext; naar da Folk i et Land saaledes lægger Elsk og Vind paa Sandhed dvs. et retskaffent Forhold, et saadant Forhold, hvori er ingen Falskhed, hvori ingen forborgnen Trædskhed haver Deel, naar man lader sig saadant et Forhold, være angelegent, saa man ved Ord og Exempler anfører Ungdommen dertil, man opmuntrer baade de Unge og andre dertil ved Belønninger, og vise saaledes, at man udvælger Sandheds Vei, taler Sandhed, gjør Sandhed, og beviser sig selv imod alle Menneskers Samvittighed i Sandheds Aabenbarelse; saa seer vist nok Retfærdighed ned af Himme-

26

len d. e. saa anseer Herren, som er vor Retfærdighed, saadan Sandheds Kierlighed og Øvelse vist nok med Velbehag og Velsignelse, og ligesom den klarskinnende Soel, opliver, vederqvæger og triver saadan Redelighed; thi vi maae ikke tænke, som de der have glemte Gud, at Gud sidder i Himmelen som en ørkesløs Tilskuere, der ikke kiær sig om smaae Ting, som Menneskene og deres Handlinger; nei; Herren skeer vist nok ned af Himmelen paa Menneskens Børn, og agter paa alle deres Gierninger Ps. 14, 2. 33, 13. 14. 102, 20. 21. 113, 5. 6. ei heller maae vi tænke, at han ei med Behag skulle ansee Sandheds Øvelse; har han dog selv befalet, at man skal elske Sandhed og Fred Zachar. 8, 19. hvorledes skulle han da ikke finde Behag i denne hans Fordrings Efterlevelse? Herre! mon ikke dine Øine seer efter Sandhed? Jer. 5, 3. Og da dette Ord, som Guds Aand bruger her i Texten, at see ned, tillægges Gud selv; saa maae herved Retfærdighed nødvendig forstaaes den Egenskab i Guds fuldkomne Væsen, at han er en retfærdig Gud, d. e. belønner de gode og straffer de onde; og bliver derfor dette en saa meget desdyrebarere Trøst for Sandheds Elskere, som, fordi de omgaaes i Sandhed, lide derfor jævnlig Fortræd og Foragt, at, da det er en retfærdig Gud som seer endog i Løndom, deres ærlige og retskafne Vandel og hvad de derfor lide; saa kan de og af den-

27

ne hans Egenskab desvissere forsikre sig, at de ei forgiæves skal have vandret i Sandhed, men jo bevares ubeskiæmmede og tilsidst triumphere ved Sandhed. End videre anmeldes dette, som en Lyksalighed for et gudfrygtigt Folk. Herren skal ogsaa give det gode; og vort Land skal give sin Grøde, saa at intet got skal forholdes dem, som vandre fuldkommeligen Ps. 84, 12. Hverken aandeligt ellers timeligt; meget mere, alt det, Gud seer at de kan være tient med, skal de faae i tienligste og fornødenste Maade; ja end skal alle Ting virke med til det gode for dem, som elske Gud. Det synes, ligesom her atter skulle være en Modsættelse og Forskiel paa Gaverne, saa at det, som Herren skulle give, skulle været noget andet, end det, som Jorden skulle give, med mindre man vil sige, at det sidste sættes til som en Forklaring paa det første; kan vel være, at det gode, som Herren skulle give, er efter den hellige Digtens Meening det aandelige gode, som egentlig henhører til Sielens Velfærdt, saasom Naade til Anvendelse, Synds Forladelse, Troens Styrke, Vished i Salighedens Haab og omsider en evig Salighed; vist nok er dette Slags gode det vigtigste, fornødenste og

varigste, og kan ei gives af nogen anden end af Gud, fra hvem al god og fuldkommen Gave nedkommer, og som ene raader for Saligheden; men da Guds frygt er efter Guds Løfter vis nok paa

28

saadant gode, thi den haver Forjættelse ei allene paa dette nuværende Liv, men endog paa det tilkommende 1 Tim. 4, 8. Saa er det allene Visheden om saadanne aandelige gode Tings Nydelse Psalmisten her anfører som en stor Lyksalighed for Guds Børn; thi uden saadan Vished maatte de jo være elendigst farne; haabe vi allene i dette Liv paa Christum, da vare vi de jammerligste iblandt alle Mennesker; i Cor. 15, 19 Saa visse man da kan være ved Bestandighed i Guds frygt indtil Enden om at velsignes med de himmelske Ting i Christo Jesu, saa omhyggelig berede man sig da i Naadens Tid til at erholde omsider Troens Ende, Sielens Salighed. Men hvor stor Lyksalighed og hvor ypperlig Belønning for Guds frygt er ikke og denne: Lander skal give sin Grøde. cfr. Lev. 25, 18. 19. 26, 3. 4. ikke just hermed sagt, at der altid skal være saa megen Overflødighed af Jordens Fremførelses Frugter, som enhver, helst gierrige, ville ønske, ei heller at Høsten skulle hvert Aar være lige riig. Nok, Landet skal give sin Grøde, nemlig til fornøden Ophold for Mennesker og Dyr, saa der skal just ikke være Hunger og dyr Tid i Landet; men hvilken Velsignelse og Lyksalighed det er at have fornødent Brød af Jorden, lærer man best at paaskiønne, naar man har forhen erfaret og erindrer sig Dyrtdis bedrøvelige Følger, hvad Ynk er ikke det, naar Børn og Fattige skriger efter Brød, og der er ingen, som kan give dem det? naar en Udhungret skal afvises med det Svar:

29

Frelser Herren dig ikke, hvorfra skal jeg da frelse dig? af Laden eller Viinpersen? eller naar den putter den sidste Mundfuld i sin Mund, og kan derefter formedelst Mangel ikke vente andet end sin visse Død, ligesom hiin fattige Enke i Zarepta? Imod et saa Haardt Sverd som Hunger og Dyrtdis er, loves da et gudfrygtigt Land fornøden Afgrøde af Jorden, saa Gud vil bønhøre Himlene, og de skulle bønhøre Jorden, og Jorden skulle bønhøre Kornet og Mosten og Olien, og de, de skulle bønhøre Folket. Os. 2, 21. 22. Endelig synger vor hellige Sanger saaledes om et gudfrygtigt Lands Velstand: Han skal lade Retfærdighed gaae frem for sit Ansigt, og sætte dens Trin paa Veien. Her kommer atter Retfærdigheden for i samme Meening, som før v. 11., hvor det heder: Retfærdighed og Fred skal kysse hverandre, og bemærker den Dyd i Guds Børns Opførsel, at de gjøre enhver Ret og Skiel, og ei paa nogen Maade fornærmer nogen i sin lovlige Rettighed. Denne Dyd forestilles her som en tapper Vandrings-Mand, der gaaer sin Vei frem ubehindret og med visse Skridt, saa at ei enhver Mødende tør prøve paa at hindre ham i hans Fremfart; saaledes hedder det om Soelen: den fornøyer sig ved, at den, som en vældig Stridsmand, løber sin Vei frem Ps. 19, 6. Naar det nu tilsiges som en Lyksalighed for et gudfrygtigt Land, at Herren skal lade Retfærdighed gaae frem & c, saa bliver Meningen denne, at den kærlige og retfærdige

30

Gud, som elsker Retfærdighed og hader Ugudelighed, skal befordre Gudfrygtiges retfærdige Bestræbelser og Handlinger, saa at de deri og dermed skal dog, alle mødende Hindringer uanseete, faae Fremgang; din Retfærdighed skal gaae frem for dit Ansigt Es. 58, 8. Salomo taler herom saaledes: De Retfærdiges Stie er som et skinnende Lys, der gaaer frem og lyser indtil høy Dag Prov. 4, 10. Udi denne Tillid tør de Retfærdige trøstige bede: Befæst vore Hænders Gierninger hos os, ja befæst vore Hænders Gierning Ps 90, 17; ja de tør endog, selv bevidste Retfærdigheden eller Redeligheden i deres Hensigter og Handlinger, dog ei forladende sig paa sig selv, men paa Guds Barmhertighed og Jesu Troes Retfærdighed, bede med David: Døm mig, Herre, efter min Retfærdighed og efter min Fuldkommenhed, som er hos mig Pf. 7, 9. 18, 25. Men hviken Lyksalighed er ikke denne, naar Ret og Retfærdighed efter Guds Bestyring faaer Fremgang, og hver Mand i Landet bliver haandthævet med Retten? man see dette af det Modsatte: hvad Sikkerhed og Frelse er der, hvor Retten staaer i Spydtagen, hvor hver kan gjøre, som det synes ret i hans Øyne, hvor den Ugudelige forekommer den Retfærdige ved Gunst eller Gave, og forvolder, at der udkommer forventt Dom? Men saadan Elendighed kan den retfærdige Gud, skjønt med største Mishag, oversee for et Lands Synders Skyld, see Es. 59, 14. 15. 16, Lyksaligt da det Land

31

og Folket i det Land, hvor Retfærdighed haver ubehindret sin Giænge; der hemmes og hevnes Vold og Uret, der vinder en retfærdig Sag, der forsvarer ligesaavel den Fattige, som den Rige, den Ringe som den Mægtige, efter Ret og Dom; ja der haver man en deylig Afbildning paa de nye Himle og den nye Jord, hvor Retfærdighed boer. Nu, dyrekiøbte og elskelige! jeg haver da efter den Naade, mig er given forestillet for Eders Andagt af den anordnede Text Et gudfrygtigt Folks Lyksalighed, eller at det staaer vel til i et Land, hvor Guds frygt hersker, saa at denne allene, og ei et Lands Ælde, Vælde, Riigdom eller Folkriighed udgiør dets virkelige Ære og Lyksalighed; fører Eder nu under en sand Guds Paakaldelse disse Guds Ord nøiere til Eftertanke og til en rigtig Anvendelse. Skiønner I, at uden en sand Guds frygt kan I ey forsikre eder nogen Velsignelse fra Himmelen, ei nogen fortroelig og ærlig Omgang i det borgerlige Selskab, ey nogen troefast Opførsel i Forretninger, ei nogen indbyrdes Kierlighed, Barmhertighed og Fred, altsaa ingen sand Ære i Landet, thi hvad have vi for Frugter af vore Synder, uden saadanne, vi maae skamme os af? Skiønner I dette,

hvilken Opmuntring maae det da ikke være for Eder til at beflicte Eder alvorlig paa og idelig at øve Eder i Herrens sande Frygt, at I saaledes des vissere kunde forsikre Eder om Guds Hielp, naar I maatte komme i Nød, om fornøden Velsignelse af aandelige og timelige gode Ting og om en æreværdig Forfatning iblant Eder til fælles Glæde Gavn og Opbyggelse, thi de som frygte Herren, skal ikke have Mangel paa noget got.

32

Aflægger i den Henseende al Hyklarie, Ondskab, Underfundighed, Uretfærdighed, Ubarmhiertighed og Hevngierrighed og deslige Synder, som gjør, at Gud maae fravende Eder sit Gode, og beflicter Eder paa de modsatte Dyder, saavel som alle Aandens Frugter; frygter Gud; ærer Kongen; og takker baade Gud og Kongen, ved hvem Gud benaader os med saa stor Fred; og: erindrer Eder Guds Haand, som haver været og end er saa god over os, endog naar den syntes at have været udrakt til Hevn over os, da vi maaskee mere end mange af dem, der i disse sidste Tider ere ynkelig blevne tugtede, havde fortient Riis og Straf af den; erindrer eder den, siger, jeg, og ydmyger Eder; tænker ikke, at det er for vor Dyds Skyld, at vi ere saa lemfældig blevne snærtede. Vel maae Gud have mange kiere Børn iblant os, som vandrer i hans Frygt og den Hellig Aands Trøst; men hvor mange Ugudelige findes der ikke derimod hos os, som baade ved indvortes og udvortes Ondskab have længe og grovt nok udfordret den Almægtige til Hævn? og hvad skulle de Gode selv kunde fortjene sig eller andre af den uendelige Retfærdighed? Nei; Nei; ikke os Herre! ikke os, thi os hører vore Ansigtens Blussel til for vore Synders Skyld, men dit Navn være Ære for din Miskundheds Skyld, for din Sandheds Skyld, for Jesu Christi Skyld, som haver fyldestgiort for os og endnu beder for os. Har Herren gjort store Ting imod os, som vi vel maa befkiende, saa værer glade. Ja Jerusalem priis du Herren! O Zion lov din Gud; thi han gjør dine Portes Stænger stærke; han velsigner dine Børn midt i dig; han beskikker Fred i dine Landemærker. Han mætter dig med den beste Hvede; han sender sin Tale paa Jorden, hans Ord løbe saare hastig. Tilsidst men tillige først for alle Ting, formaner jeg, at I gjøre ydmyge Begieringer, Bønner, Forbønner, Taksigelser for alle Mennesker, for Konger, (for vor allernaadigste Konge) og for alle dem, som ere ypperlige, at vi maae leve et roligt og stille Levnet udi al Gudfrygtighed og, Ærbarded; Amen! i Jesu Navn Amen!